

“ทีมนักสืบอดีต ถอดรหัสบางกอก”

Xplorer Squad: Unlock the Past

แนวการจัดกิจกรรมเรียนรู้ประวัติศาสตร์ผ่านภาพถ่าย

การอ่านภาพถ่าย สำคัญอย่างไร?

เป็นทักษะเรียนรู้ที่สำคัญในกระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้
ผู้เรียนทำความเข้าใจอดีต ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาได้ชัดเจนและ
เข้าใจได้ง่าย ผ่านกิจกรรมฝึกฝนทักษะวิธีการสังเกตรายละเอียดต่างๆ และการ
ตีความ หาความหมาย ความสำคัญที่ซ่อนอยู่ในภาพถ่าย ประกอบการค้นคว้าข้อมูล
จากแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งสืบค้นข้อมูลออนไลน์ แผนที่ หนังสือ
บทความ คำสัมภาษณ์ เป็นต้น จากนั้นนำมาสู่การศึกษาเปรียบเทียบ สร้างมุมมอง
การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ตามความรู้ความเข้าใจ
ของผู้เรียนเอง (Constructionism)

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมก่อนนำเข้าสู่เนื้อหา

ผู้นำกิจกรรม เริ่มด้วยกิจกรรมเล่นเกม “ทายภาพปริศนา” เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และฝึกฝนทักษะในการสังเกต โดยเตรียมภาพถ่ายปริศนาจำนวน 3–5 ภาพ (ขึ้นอยู่กับจำนวนเวลาจัดกิจกรรม) เช่น ภาพสถานที่สำคัญ ภาพเหตุการณ์ร่วมสมัยที่มีรายละเอียด เชื่อมโยงหรือสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลง

ทั้งนี้ ควรเป็นภาพที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประสบการณ์ หรือผู้เรียนรู้จักคุ้นเคย

ไม่ยากและไม่ง่ายจนเกินไป

จากนั้นแบ่งภาพออกเป็น 8 ส่วน (ใช้หมายเลขกำกับ) และปกปิดไว้ แล้วค่อยๆ เปิดเผย

ทีละส่วน ให้ผู้เรียนทายว่าภาพถ่ายนั้นเป็นภาพเกี่ยวกับอะไร สังเกตเห็นรายละเอียดอะไรบ้าง (ดูจากไฟล์ ตัวอย่างเกมภาพปริศนา)

ถอดรหัสอดีต จาก “ภาพถ่าย”

📷 ภาพถ่ายเป็นประเภทหนึ่งของหลักฐานชั้นต้น

📷 หลายคนเชื่อว่าภาพถ่ายเป็นข้อมูลที่ไร้อคติบันทึกสิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง

📷 ภาพถ่ายบันทึกข้อมูลในเสี้ยววินาทีที่หยุดเวลาไว้ก่อนที่จะมีการพัฒนา
กล้องถ่ายวิดีโอขึ้น

📷 ในอดีต ก่อนช่างภาพกดชัตเตอร์เพื่อบันทึก ใช้ความ
ระมัดระวังในการตรวจดูภาพที่ต้องการให้ผู้ชมเห็น

📷 ในหลายกรณี ภาพถ่ายไม่ได้บันทึกเหตุการณ์ทาง
ประวัติศาสตร์ที่แม่นยำอย่างตรงไปตรงมา

ภาพถ่าย
มีคุณค่า
อย่างไร

การอ่านภาพคืออะไร

“การอ่าน” เป็นการวิเคราะห์ หรือตีความภาพถ่ายว่ามีรายละเอียดสาระสำคัญอะไรที่ซ่อนอยู่ในภาพที่ช่างภาพต้องการสื่อสาร

ผู้ที่อ่านข้อมูลต้องมีทักษะในการประเมินข้อมูลจากสิ่งที่ปรากฏ หรือแสดงออก รูปแบบ และองค์ประกอบโดยปราศจากอคติ

3 ขั้นตอนในการอ่านตีความจากภาพ

- อ่านจากองค์ประกอบหลักของภาพ สังเกตและวิเคราะห์จากสิ่งที่มองเห็นเด่นชัดที่สุด เช่น บุคคล สถานที่ หรือสิ่งของ
- อ่านจากบริบทแวดล้อมของภาพ เช่น ภาพพื้นหลัง ด้านหลัง ด้านข้างและรอบๆ เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนช่วยในการตีความองค์ประกอบหลักของภาพและหาข้อสรุป
- อธิบายการจัดองค์ประกอบของภาพ เช่น การถ่ายภาพระยะใกล้ให้ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ ขณะที่ภาพถ่ายระยะไกล หรือภาพถ่ายจากมุมสูงให้ความรู้สึกที่แยกจากพื้นที่ ต้องการให้มองเห็นภาพรวม

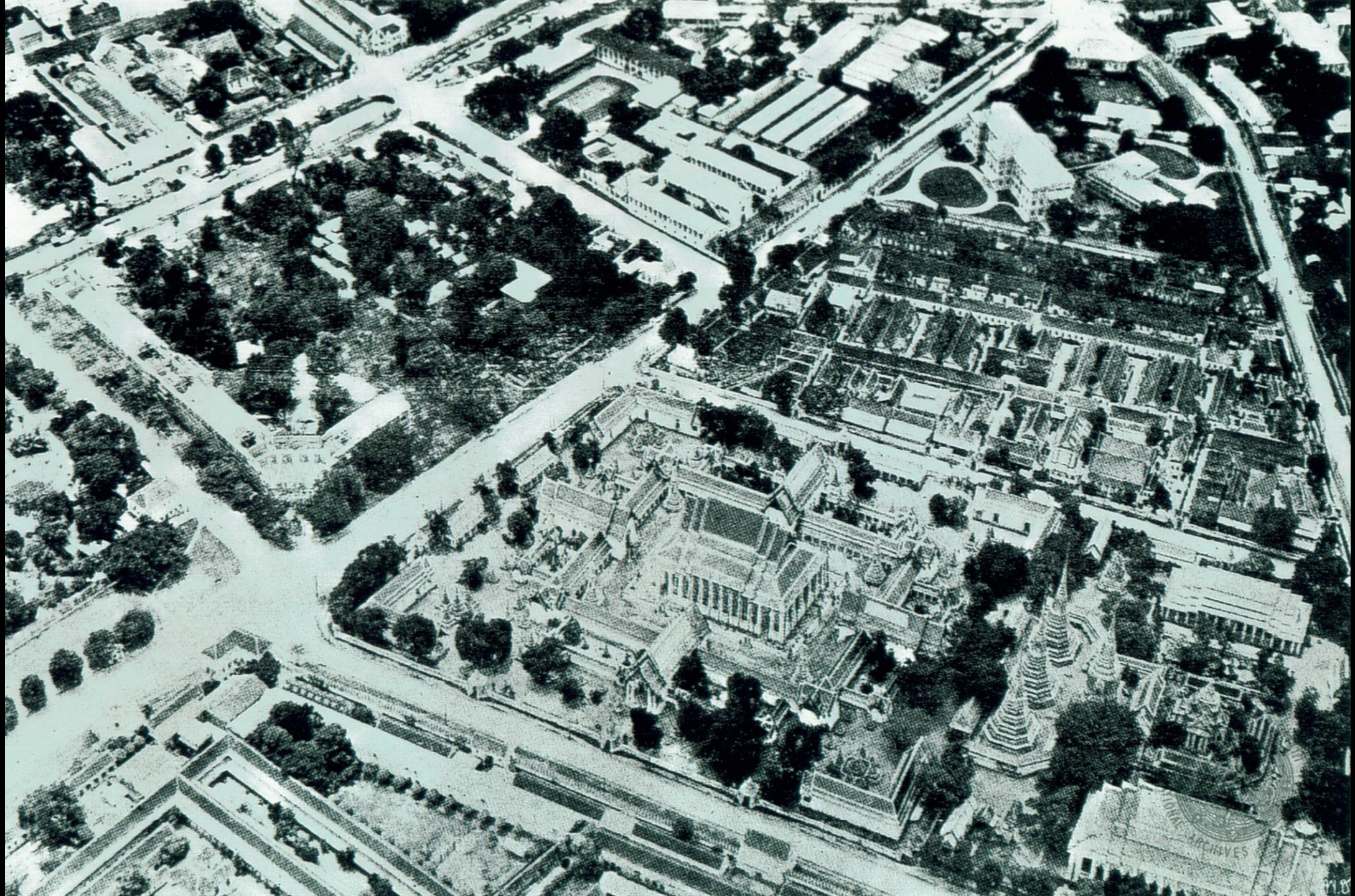

ตัวอย่าง การอ่านภาพ

1. องค์ประกอบหลักของภาพ – แม่น้ำ เรือขนาดต่างๆ สภาพการคมนาคมสัญจรทางน้ำ วิถีชีวิตของผู้คนริมแม่น้ำ
2. บริบทแวดล้อมของภาพ – วัดศาสนาพุทธริมแม่น้ำ โบสถ์ในศาสนาคริสต์ เจดีย์ เรือยนต์ขนาดใหญ่ เรือพายขนาดเล็ก ลักษณะอาคารบ้านเรือนเป็นแบบท้องถิ่น ยังไม่มีตึกสูง
3. ภาพถ่ายมุมสูงจากระยะไกล – แสดงให้เห็นสภาพบ้านเมืองริมฝั่งแม่น้ำทั้ง 2 ข้าง

ตัวอย่าง การอ่านและตีความ

ช่างภาพถ่ายภาพจากมุมสูงระยะไกลแสดงให้เห็นภาพมุมกว้าง สภาพวิถีชีวิตริมแม่น้ำที่ใช้เรือขนาดต่างๆ ใช้เป็นยานพาหนะหลักในการคมนาคม และบริบทแวดล้อมมองเห็นวัดศาสนาพุทธริมแม่น้ำ (วัดกัลยาณมิตร) โบสถ์คริสต์ (วัดซางตาครู้ส) เจดีย์ (วัดประยูรวงศาวาส) ที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ฝั่งตะวันตก จึงสามารถระบุสถานที่ได้อย่างชัดเจนว่าช่างภาพถ่ายภาพนี้จากท่าน้ำบริเวณตลาดท่าเตียน กทม. ที่อยู่ฝั่งตรงกันข้าม และเป็นศูนย์กลางการคมนาคมด้วยเรือ สังเกตได้จากเรือ 2 ชั้น ซึ่งเป็นเรือยนต์ขนาดใหญ่ (มุขขวาล่าง) เป็นทั้งเรือโดยสารและขนส่งสินค้า ซึ่งเป็นรูปแบบของเรือที่ใช้เดินทางไกลก่อนที่จะมีการสร้างถนน สามารถกำหนดช่วงเวลาคร่าวๆ ได้เป็นช่วงระหว่างพ.ศ. 2477 -2517

ROYAL ARCHIVES

ขั้นตอนการอ่านภาพ กรณีภาพถ่ายทางอากาศ

1. วิเคราะห์องค์ประกอบหลักของภาพ เช่น พื้นที่เมือง พื้นที่ชนบท พื้นที่การเกษตร เป็นต้น
2. แบ่งภาพออกเป็นส่วนๆ เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษาในรายละเอียด เช่น แบ่งเป็นตาราง 8 ช่อง
3. สังเกตภาพในแต่ละส่วน และจดบันทึกสิ่งที่เห็นอย่างละเอียด เพื่อนำไปประกอบการศึกษาค้นคว้าต่อไป

A picture is worth a thousand words.

ลองวิเคราะห์ภาพต่อไปนี้ ตามขั้นตอน

1. องค์ประกอบหลักของภาพ
2. บริบทแวดล้อมของภาพ
3. มุมมองจากระยะการถ่ายภาพ

ตัวอย่างภาพที่นำมาใช้เป็นแบบฝึกหัดการอ่านภาพถ่าย